

KANNIKESETÄPIK

Clossiana selene

Läti 37 –st koerliblikaliste sugukonnast võib kannike-setäpikut soodes kõige sagedamini kohata. Elutseb niiskemates kohtades, enamasti sooservadel ja soolaugaste ääres.

Liblikaid võib näha suve esimesel poolel: alates maikuust kuni juunini. Liblikad leiavad toitu soos ja sooservadel kasvavatest nektartaimedest – jõhvikatest, kailudest, murakatest, mustikatest.

Aasta jooksul areneb üks liblikapõlvkond. Talvituvad röövikud (täpikutel), kes jätkavad kevadel toitumist. Röövikud nukkuvad järgmise aasta kevadel.

LUHATIRTS

Mecostethus grossus

Soodes võib leida vaid mõningaid tirtsude ja ritsiklaste liike. Luhatirts on iseloomulik rikkaliku taimestikuga rohusoodele, kuid teda võib leida ka soolaugaste servadel ja älvestes. Oliivroheline värvkate võimaldab luhatirtsul taimestikus hästi varjuda.

Ärritatud luhatirtsud tõusevad järsku õhku ning teevad mitte eriti pikke lende. Omavahel peavad sidet plöksuvate helidega, mille tekitamiseks lüüakse ühe tagajalaga vastu tiivaotsa. "Laul" on lühike plöksuv heli, mitmeid kordi korratav "tik, tik, tik". Aasta jooksub areneb üks tirtsude põlvkond.

HIIDÄMBLIK

Dolomedes fimbriatus

Kuigi putukaid pole soos eriti palju, ei jää ämblikud sell-egipoolest nälga. Hiidämblik elutseb enamasti soolaugaste servadel. Hiidämblik on Läti üks suurematest ämblikuest ning toitub peamiselt veeputukatest – kärbestest, võsavanadest, ühepäevikulistest, surusääsklastest. Roheline värvkate võimaldab ämblikul hästi maskeeruda ning pääseda seeläbi lindude käest, samuti võimaldab see märkamatuks ohvrile ligi hiilida. Ohu korral võib peituda vette.

VALGELAUP-RABAKIIL

Leucorrhinia albifrons

Rabajärvekestes ja laugastes võivad areneda ainult väheste kiilide vastsed. Kiilivastsete toitumisbaas - võsavanad, ühepäevikulised, surusääsklased ja muud vastsed/tõugud – pole huumusrikkas ja happelises rabavees mitte eriti suur.

Täiskasvanud kiilidel on ülihea nägemine, nende elupaikadeks on veekogude kaldad, toituvad peamiselt pisiputukatest. Kiilid söövad oma ohvri ära lennu ajal või laskuvad soomänni kuiva oksa otsa.

Lätis ja Euroopas eriti kaitstav liik!

KOBRAS EHK PIIBER

Castor fiber

Koprad kuuluvad näriliste seltsi kobraslaste sugukonna ainus tänapäeval elav sugukond (Castoridae). Maailmas elab kaks kopraliiki – Euraasia kobras (*Castor fiber*) ja Kanada kobras (*Castor canadensis*). Koprad on väga head ehitajad. Kuhilpesa ehitamiseks või tammede rajamiseks jõgedele ning ojadele lõikavad nad oma lõike-hammastega puude küljest oksid. Enamuse ajast veedab vee läheduses või vees. Hea ujuja, võib sukelduda ning mõneks ajaks vee alla jääda.

Koprad on taimetoitlased. Sügisel ja talvel söövad pehme pehme puiduga oksid, näiteks haabu ja remmelgaid.

RÄSTIK

Vipera berus

Pikkus: kuni 75-80cm, tavaliselt 40-60cm. Pruunikas-hallikat, rohekat, kollakat või vaskpunast värvi madu, kelle tunneb ära piki selga (välja arvatud musta värvi puhul) kulgeva tumeda siksakilise triibu järgi.

Elab rohu ja põõsastega kaetud raiesmikel ja metsaservadel, soodes, hõredates männikutes, kus kasvavad kanarbikud

Rästik on Läti ainuke märkmadu! Maohammustus on ohtlik nii inimestele kui ka koduloomadele. Toiduks on närilised, konnad, kevadel – maapinnal pesitsevate lindude äsjakoornud pojad, harvemini sisalikud. Rästik hammustab oma ohvrit, ootab mürgi toimest tingitud surma, ja hakkab alles siis ohvrit alla neelama. Noored rästikud söövad putukaid, nälkjaid ja vihmausse.

RABAKONN

Rana arvalis

Keha pikkus ~5-6cm. Sile nahk. Rabakonn on värvuselt pruun, hallikas või kreemjas, tumedate laikude või täppidega; iseloomulik on tume V-kujuline laik selja ülaosas. Püstise pupilliga (tume laik) silm. Köht on valge või kollakas, ilma laikudeta; esineb ka tumedaid laiike koibade all.

Elab lehtmetsa servades, tavaliselt soode läheduses, samuti niitudel ja põõsastikes, hõredamates kohtades. Pulmade ajal krooksuvad nii päeval kui öösel mulksuva häälega.

Rabakonnad on aktiivsed videviku-ja öötundidel, samuti pilves ilmadega ja pärast tugevat vihma.

KÜHMNOKK-LUIK

Cygnus olor

Läti territooriumil esineb kolm luige liiki – kühmnokk-luik *Cygnus olor*, laululuik *Cygnus cygnus* ja väikeluik *Cygnus columbianus bewickii*. Kühmnokk-luikesid võib leida arvukalt Euroopa parasvöötmealadel. Tähtsaks tunnuseks on ülanokal laubani ulatuv must kühml.

Lätis on kühmnokk-luik pesitsejaks linnuks – siin pesitseb ca 800-1000 paari.

Enamasti kohtab neid mereäärsetes järvedes. Soodsatel talvedel (kui jääolud ja muud faktorid võimaldavad veel toituda) on kühmnokk –luiged regulaarseteks talvitujateks (ca 200-5500 lindu).

MUDATILDER

Tringa glareola

Rändlind. Rabas elutsev koivakas, elupaigaks peamiselt rabalaugaste ümbrus. Teeb hoolikalt varjatud pesa tihedasse taimestikku (samblasse) või kõrgemale tarnamättale, täiskurnas muneb 4 oliivrohelist ning tähnilist muna. Koorunud poja lahkuvad pesast juba 1-2 päeva pärast. Toitub peamiselt putukatest, seemnetest, vetikatest. Oma kohalolekust annab ta märku "tlüü-tlüi" hüüuga, pulmamängude lauluks on meloodiline sirin. Lätis pesitseb 800-1000 paari.

Lätis ja Euroopas eriti kaitstav liik!

HALLÕGIJA

Lanius excubitor

Hulgu-ja rändlind. Värvuliste seltsi kuuluv lind, kes pesitseb tavaliselt rabamändidel, 1-5 meetri kõrgusel. Meenutab väikest harakat. Pesa valmistamiseks kasutab kuivanud raakesi, rohukulu, linnusulgesid. Muneb 5-7 pruunitähnilist muna.

Põhitoit – putukad, kuid peab jahti ka konnadele, sisalikele, pisilindudele ja närilistele. Söömata toidu torkab sageli mõnele puuoksale. Hallõgiija laul on tasane sädin, sageli kahesilbiline siutsumine. Hoiatuseks on terav, kaugelekuudav “tshek – tshek – tshek”. Lätis haruldane liik, pesitsemas ca 100-150 paari.

Lätis eriti kaitstav liik!

SUURKOOVITAJA

Numenius arquata

Rändlind. Üks suurematest koivakatest, pesitseb soodes. Pesa Teeb maale madala pesa, tavaliselt muneb neli oliivpruni, rohekat või sinakashallikat ning tumedate laikudega muna. Mune hauvad vaheldumisi nii ema-kui ka isalind. Linupojad jätavad pesa pärast väljakoorumist kohe maha. Toitub väikestest selgrootutest, konnadest, sisalikest, samuti marjadest ja seemnetest. Lähenevat inimest märgates laseb kuuldavale valju ja melodilise “kuii”, lennates laseb kuuldavale valjusid trillereid, mis ajuti meenutavad varsa hirnumist. Lätis pesitseb 150 –200 paari.

Lätis on eriti kaitstav linnuliik!

TUTTVART

Aythya fuligula

Rändlind. Peas on tal madal tutt, mille järgi part ongi oma nime saanud. Kuulub haneliste seltsi. Lätis üks sagedamini pesitsevaist sukelpartidest.

Toitub peamiselt loomse päritoluga toidust, kuid sööb ka taimede seemneid. Kurnas on tavaliselt 7-11 hallikasrohelist muna. Pesitsemiskohtade puudumisel munevad 2-3 emalindu mõnikord samasse pessa. Lätis pesitseb ca 800-1200 paari.

Tuttvart ei kuulu looduskaitse alla, talle peetakse jahti!

SINIKAEEL-PART

Anas platyrhynchos

Rändlind. Haneliste seltsi kuuluv lind, mis jääb üha sage-damini Lätimaale talvituma. Lendavad väga kiiresti – 74-96 km/h. Isaslinnus on pea ja ülakael hundsulestikus sinakas-rohelised. Emaslind on pruunikat värvi. Paaritumis-perioodil on isa-ja emapardil erinev sulgede värv. Kurnas on 5-14 kahvaturohelist või sinakasrohelist muna. Isaslinnu hääl on vaikne – “fib” või “reeb – reeb”, emaslind präaks sub valjult. Lätis laialt levinud lind. Lätis pesitseb ca 30000-40000 paari.

Metspardile peetakse jahti!

RABAHANI

Anser fabalis

Sagedamini esinev läbirändav haneliik Lätis. Rabahaaned tavatsevad koguneda rändeperioodil soodes, päeval puhata ja hiljem ööbida. Monogaamne linnuliik. Toitub taimedest, enamasti kultuurtaimede seemnetest, kevadeti ka teravilja-kultuuride äsjatärganud võrsetest. Läbirände ajal kogunevad ühte kohta sageli tuhanded erinevate linnuliikide parved.

Jahilind!

SOOKURG

Grus grus

Läbirändaja. Lätimaale saabub märtsi lõpus-aprilli alguses. Omalaadsetes paaritumistantsudes osalevad üheaegselt salkadena mitmed linnud. Sookurg ehitab pesa otse maapinnale, kasutades kõrsi, pilliroogu, turbasammalt, kuivasid liblesid. Tavaliselt muneb sookurg kaks muna. 28-30 päeva pärast kooruvad munadest oranž-kollased linnupojad, kes on Kaetud ruske udusulestikuga. Juba järgmisel päeval hakkavad linnupojad vanematega kaasas käima ning iseseisvalt toitu otsima. Umb. ~8-10 nädala pärast saab noor sookurg lennuvõimeliseks. Toitub peamiselt taimestikust, aga ka väikestest putukatest, nende tõukudest, konnadest, hiirtest. Sookurel on tugev ja kaugele kuuldav hääl – “kruurr – kriirr”, kutsungiks “gruuu – griiii”. Lätis pesitseb ca 1000-2500 paari.

Lätis ja Euroopas eriti kaitstav liik!